

ivn natuur
educatie

Natuurkiekers Alphen aan den Rijn

Kiekerbulletin. Digitale uitgave van de Natuurkiekers IVN Alphen aan den Rijn.

Actief sinds 2015

Layout en teksten
Chris Groesser

Eindredactie
Janny Eskes

Reactie email adres
nieuwsbrief@natuurkiekers.nl

Meer informatie over ons is te vinden op [onze eigen website](#) en die van het [IVN Alphen aan den Rijn](#)

Social media
[@Natuurkiekers](#)

Delen van de artikelen kunnen met toestemming zijn overgenomen uit het kwartaalblad van [IVN Alphen aan den Rijn](#)

De natuurkiekers komen 1 maal per maand bijeen in het [bezoekerscentrum de Veenweiden](#). 1 maal per maand gaan wij op "Safari" naar een natuurgebied in de regio.

Dit bulletin automatisch in je e-mailbox? Schrijf je in [via de website](#) van de natuurkiekers.

Nummer 3 Juni 2022 Coverfoto's :

Voorzijde >Paring braamparelmoeer vlinders door Jordan Blaauw
Achterzijde >Paring braamparelmoeervlinders door Jordan Blaauw

Inhoud van deze uitgave

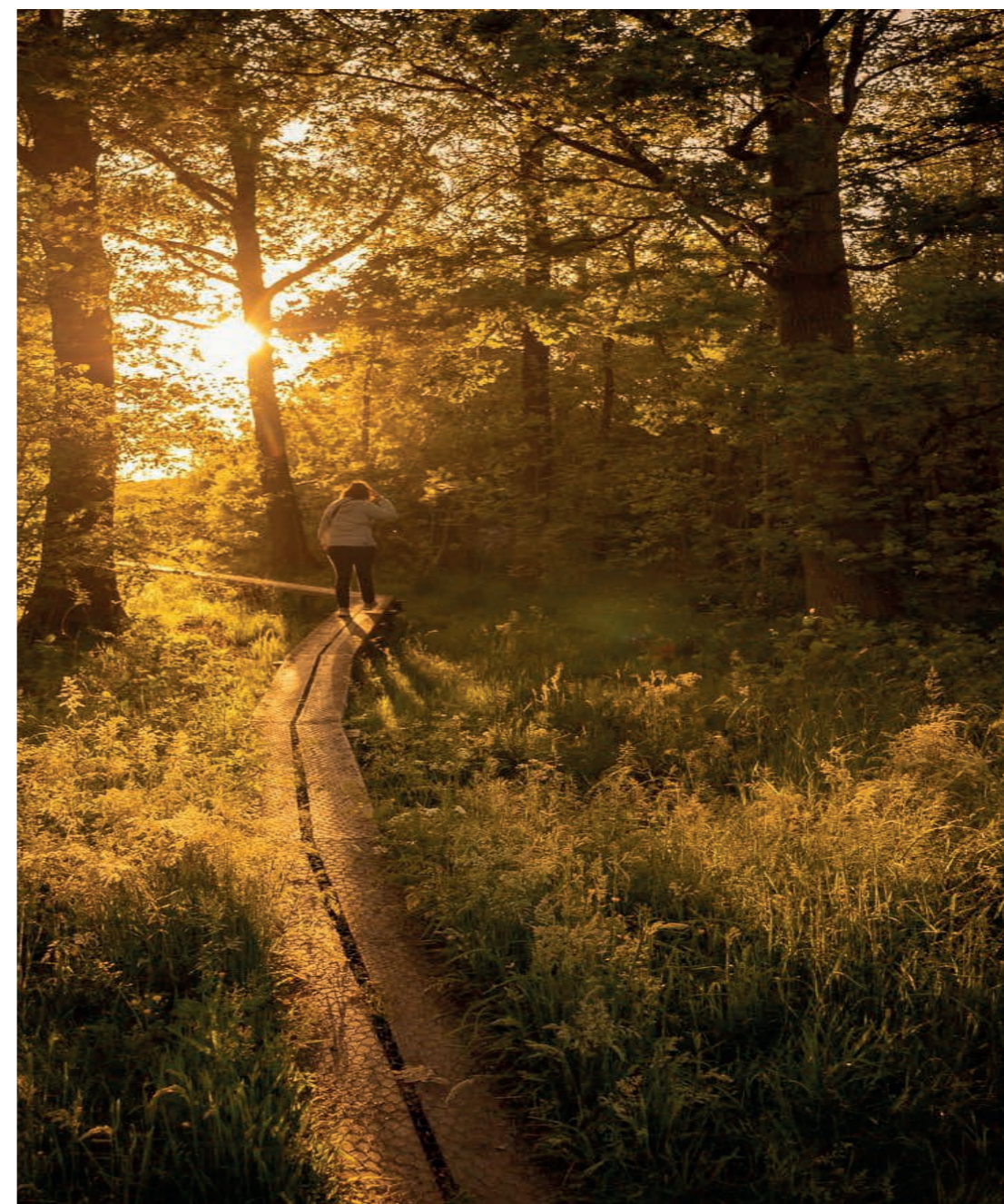
Over deze editie	1
Safaries in Winterswijk	1
Wooldse veen zonsopkomst	2
Wooldse veen libellen	7
Borkense Baan	10
Bekendelle	13
Op zoek naar bijzondere vlinders	15
Kleine ijsvogelvlinder	16
Bosparelmoeervlinder	17
Tweekleurig hooibeestje	18
Dambordje.	20
Groot geaderd witje	21
Bedankt fotografen	24

Over deze editie

Later dan gepland dit bulletin maar met redenen. Een bezoek van 5 van de 12 natuurkiekers aan IVN Oost Achterhoek. Een bezoek van 5 natuurkiekers en 3 vlinderliefhebbers aan Viroinval in de westelijke uitloper van de Ardennen. Beide activiteiten met als doel het verkennen van andere natuur en waar mogelijk deze vast te leggen. Beide in de maand juni en voor herhaling vatbaar. Een verslag van deze 2 activiteiten met bijzondere ervaringen.

Safaries in Winterswijk

Op een vrijdagmiddag namen 5 natuurkiekers plaats in een busje voor een reis van 2 uur richting Winterswijk. We werden hartelijk ontvangen door natuurkier Ellen en haar partner Hans op [Aardewerk de Stegge](#). Een vol programma volgde en, maar wat later blijkt, te weinig tijd om alles te bezoeken. Dit kan echter een reden zijn om dit bezoek te herhalen. Nadat we een bezoek brachten aan de [Steengroeve Winterswijk](#) in de hoop de oehoe en zijn broedplek waar te nemen, brachten we een bezoek aan het [Meddosche veen](#). De vogelkenners in de groep hebben de broedplek van de oehoe kunnen lokaliseren maar de oehoe is niet gezien... Het Meddosche veen was een bezoek meer dan waard en, naar later is gebleken, niet alleen voor ons. Ook de muggen hebben er van genoten. Het was echter een mooie ervaring en de jeuk wel waard. Boven een opname van

het wandelpad door dit natuurgebied 'foto Michael Kiewiet' . Het is op de smalle paden in het Meddosche veen opletten! Een stap teveel naar links of rechts

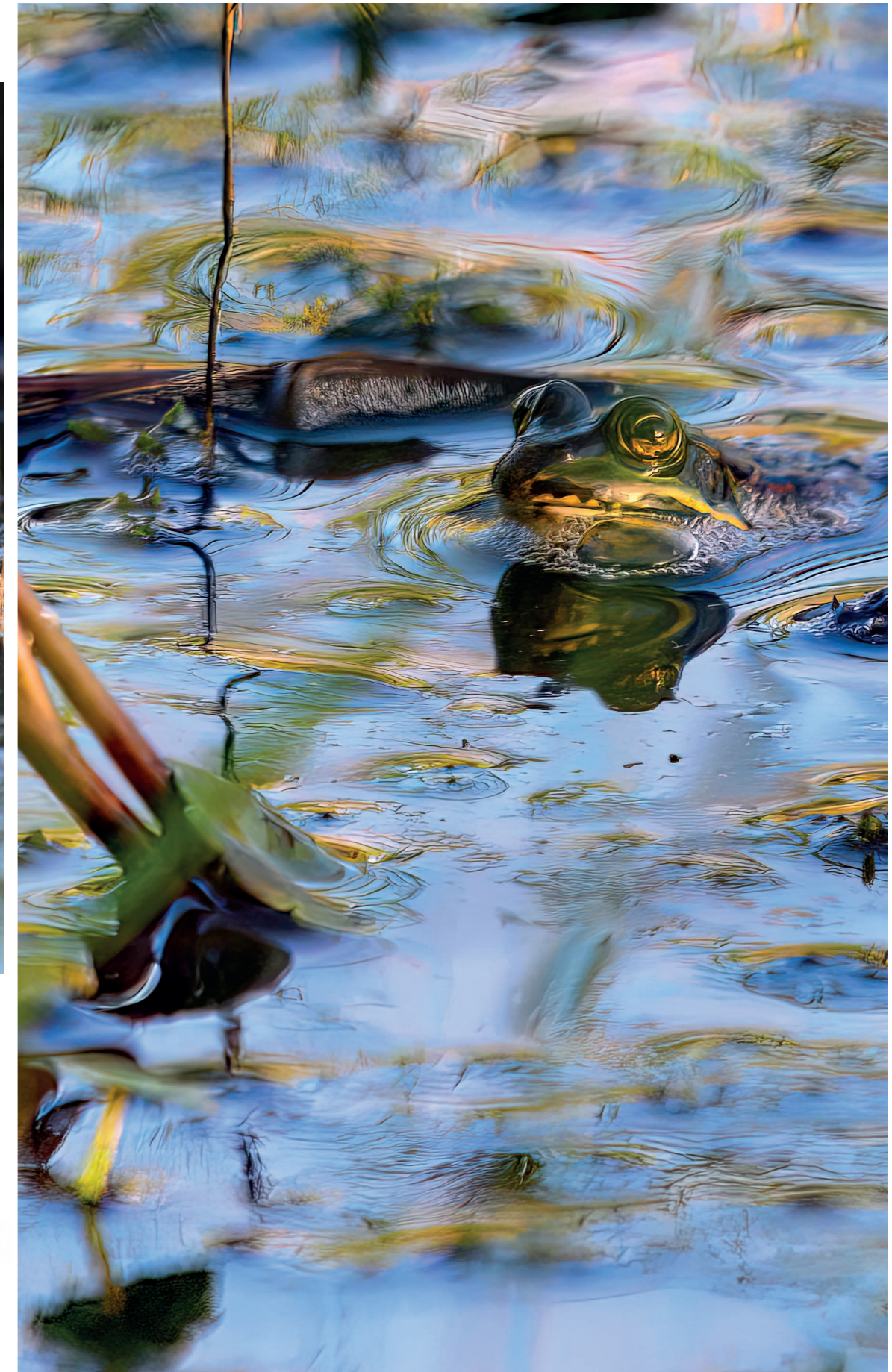

@ ChrisGroesser.Photography

vergroot de kans op natte voeten. Bovenstaande foto toont het late zonlicht op een dode boom en rechts een van de kikkers die luid van zich lieten horen. Beide foto's Chris Groesser.

Wooldse veen zonsopkomst

De safari naar dit natuurgebied begon vroeg. Vroeg omdat we niets van de dag wilden missen. We hoopten op een spectaculaire zonsopkomst en met de verwachte koele nacht zouden we alle tijd hebben om de koudbloedige insecten mooi op de 'plaat' vast te leggen. De opkomst van de zon en de reistijd er naar toe betekende opstaan om 04:15, snel aankleden, een kop koffie en dan rijden. Aangekomen op het parkeerterrein wat keuzestress. Stress omdat je eigenlijk niets wil missen van de zonsopkomst! Loop je ongeveer 200 meter terug en ga je daar het veen in of juist 200 meter verder. Beide keuzes zouden goed kunnen zijn of juist niet. Heb je dan een mindere keuze hebt gemaakt en je krijgt van 1 van de natuurkijkers een whatsapp bericht met een foto van een toch wel mooie zonsopkomst wil je zo snel mogelijk ook naar die plek. Uiteraard te laat voor het

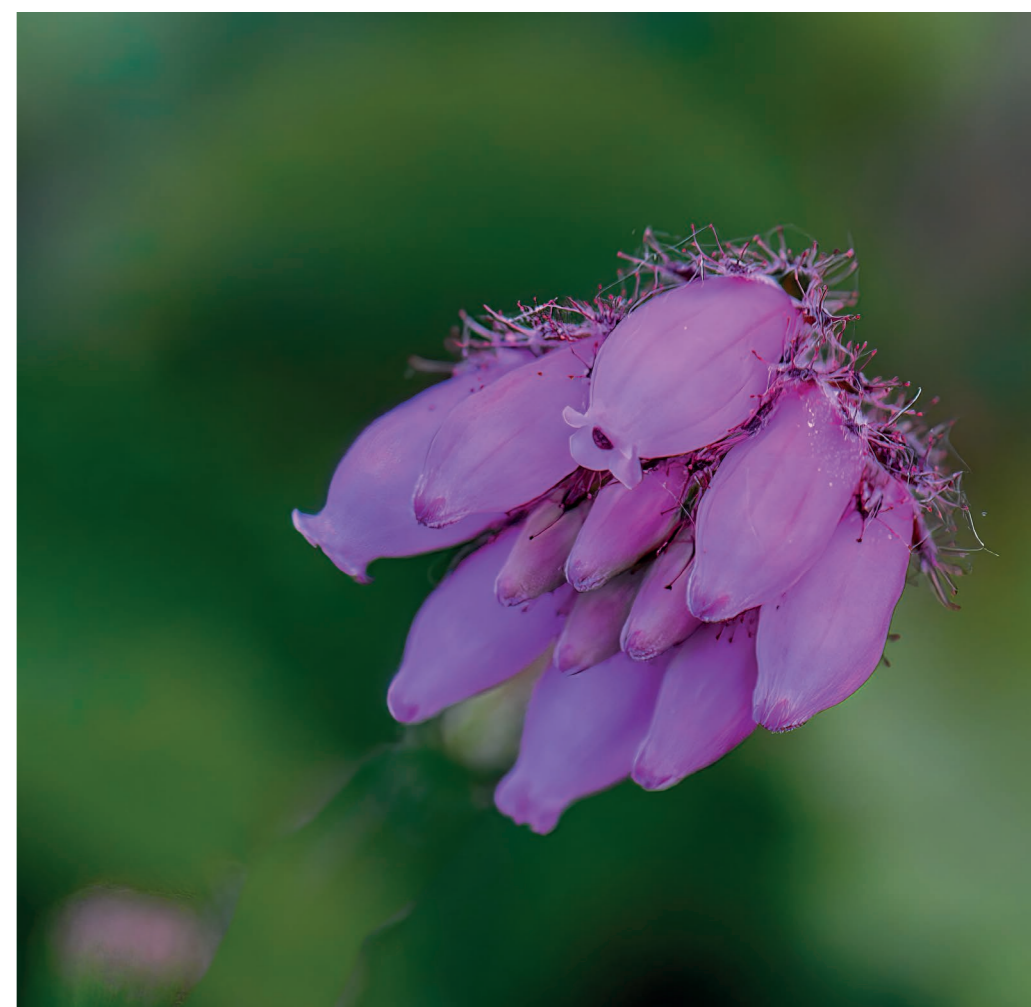

mooie licht maar geen verkeerde wandeling.
Veenpluis en dophei zijn planten die op de arme veengronden groeien en rus-

tig blijven staan om gefotografeerd te worden. Bijna terug bij de parkeerplaats staat er zonnedauw te pronken en wachten libellen om te worden gefotografeerd. Weliswaar kans op natte voeten om dit te realiseren maar we hebben ons niet laten tegenhouden. Over de fotos: De zonsopkomst om 04:47 'Foto Michael Kiewiet' Het vroege ochtendlicht zo rond 05:00. Het gouden uur voor fotograferen door het nog zachte licht. Foto Michael Kiewiet.

Foto rechtsboven: veenpluis. 'Foto Chris Groesser'
Foto rechtsonder: bloem dophei. 'Foto Chris Groesser'

Een bijzondere verschijning is toch wel de zonnedauw. Een vleesetende plant. De zonnedauw lokt, vangt en verteert insecten door een glinsterende, kleverige substantie aan diens tentakeltjes. De prooi dient om de plant te voorzien van voedingsstoffen die vrijwel afwezig zijn in de bodem waar de planten op leven. Het Wooldse hoogveen is zo 'n bodem en bij tijden ook heel nat. Om deze plant met zijn bloemen te fotograferen moet je plat op de buik in het natte hoogveen. Maar dan zijn er ook mooie foto's van te maken. 2 fotografen durfden dat aan op deze zaterdagochtend Foto rechts: "Chris Groesser". Foto hieronder "Ellen van den Adel"

Wooldse veen libellen

We fotografeerden de zonsopkomst, veenpluis en meer planten maar ook bijzondere libellen. De viervlek en de keizerlibel lieten zich zien net na het zogenoemde 'uitsluipen'. Ook het nog vochtig zijn na de nacht gaf ons de tijd om deze grote libellen vast te leggen. Wat betekent overigens uitsluipen?

Libellen behoren tot een primitieve groep insecten, die een onvolledige gedaanteverwisseling hebben. Dit betekent dat larven van libellen na elke vervelling steeds iets meer op imago's (volwassen libellen) gaan lijken, zonder dat het 'bouwplan' drastisch verandert. Bij libellenlarven is bijvoorbeeld de vleugelaanleg al duidelijk zichtbaar. Dit is een verschil met bijvoorbeeld vlinders en kevers, die een volledige gedaanteverwisseling met popstadium hebben.

Een volgroeide larve heeft nog één vervelling voor de boeg: de vervelling van larve naar imago. Soms wordt dit 'verpoppen' genoemd, maar dit is een onjuiste term, aangezien libellen geen popstadium hebben. Een betere en meer gebruikte term is 'uitsluipen'.

Voor het uitsluipen klimt de volgroeide libellenlarve uit het water. Dit gebeurt bijvoorbeeld langs een plantenstengel die in het water of op de oever staat, maar ook allerlei andere objecten op de kant worden gebruikt.

De volgende opnames laten een aantal waargenomen libellen in het Wooldse

veen zien:

Foto's van linksboven naar rechtsonder: Keizerlibel begin uitsluipen: foto Jordan Blaauw. Keizerlibel drogend met vleugels gespreid: foto Chris Groesser. Keizerlibel tegenover zijn oude omhulsel: foto Jordan Blaauw. 4vleklibel, gereed om uit te vliegen: foto Jordan Blaauw.

Met mooie ervaringen rijker na het maken van deze foto's werd het hoog tijd voor het ontbijt. Camera's inpakken, waadpak uit en in de auto terug naar onze verblijfplaats bij Aardewerk 'de Stegge'

Borkense Baan

De Borkense baan is een natuurgebied wat zijn naam dankt aan de oude spoorlijn tussen Winterswijk via Borken naar Gelsenkirchen in het Ruhrgebied Duitsland. Eind 1979 werd de lijn gesloten maar het spoor is blijven liggen. Er lopen aan aantal wandelroutes door dit gebied en er zijn 2 kleine en 1 groot ven met hun flora en fauna. De borkense baan is sinds 1989 in eigendom bij natuurmonumen-

ten en het Gelders landschap. Een impressie van dit gebied.

Pagina 10 en 11:

- Orchis: foto Pieter van Dijk
- Haarmos: foto Chris Groesser
- Poelkikker: foto Chris Groesser

Pagina 12 en 13:

- Orchis: foto Pieter van Dijk
- Nachtvlinder > Waterleliemot: foto Michael Kiewiet.
- bosbeekjuffer in Bekendelle: Pieter van Dijk,

Bekendelle

De Bekendelle of Bekkendelle is een natuurreservaat ten zuiden van Winterswijk. Het maakt deel uit van het in 2005 als zodanig aangewezen Nationaal Landschap Winterswijk en het is in 2010 aangewezen als Natura 2000-gebied. Bekendelle is een oud beekbegeleidend loofbos waardoorheen de Boven-Slinge meandert. Bron [Wikipedia](#) De laatste locatie die de natuurkijkers tijdens dit bezoek aan Winterswijk hebben bezocht. Doel: breng de zeer bewegelijke bosbeekjuffer in beeld en dat blijkt, mede door het zeer felle zonlicht, geen eenvoudige opgave. Overigens zijn er bij de natuurkijkers meerdere vogelliefhebbers die op zoek gingen naar vogels die ze zeker in deze bosrijke omgeving zouden kunnen spotten. Het gaat dan niet om ze te fotograferen maar om ze te horen en zien waarbij dat zien veelal via Swarovsky telescopen gaat. Ook kan er via telescopen gefotografeerd

© ChrisGroesser.Photography

worden wat dan digiscopen heet. Bij digiscopen maakt men vaak gebruik van een smart phone om te gaan fotograferen of zelfs te filmen. Je gebruikt als het ware de telescoop of verrekijker als verlengstuk van je camera. Men kan objecten die ver weg zijn vastleggen zonder dat het onderwerp verstoord wordt. Bron [natuurkijkers belgie](#)

Foto bosbeekjuffer: Chris Groesser, Grote gele kwikstaart met een snavel vol juffers: Pieter van Dijk.

Op zoek naar bijzondere vlinders

Een groep natuurkijkers en leden van de vlinderwerkgroep hebben dat gedaan in Viroinval, een gemeente in België, waar de kalkachtige grond zorgt voor specifieke planten en ook de bijbehorende insecten. We vertrokken op een vrijdag rond 12:00 vanuit onze basis Alphen aan de Rijn om daar op zondag rond 20:00 weer terug te keren. Een weekend in het teken van vlinders maar ook bezoek aan een aantal restaurants om de inwendige mens van energie te voorzien. Viroinval kent een aantal natuurgebieden die door deze groep zijn bezocht. Het meest bekend

Panorama opname Fondry des Chiens: Chris Groesser

Pieter van Dijk

is waarschijnlijk [Natuurpark Viroin-Hermeton](#). Kenmerkend aan de natuur in dit gebied zijn de honderden kloven (dolinen) in de grond, waarvan sommige bijna 100 meter lang en 20 meter diep zijn, en hier fondry's genoemd worden, zoals de [Fondry des Chiens](#). Door de streek loopt een forse kalklaag, bekend als de Cales-tienne, waarvan een deel geërodeerd is. Op de kalkheuvels heerst een warm microklimaat met droge graslanden waar anemonen, gentianen, kogelbloemen en wilde orchideeën groeien, die in mei en juni veel vlinders aantrekken. Een aantal delen zijn door de groep bezocht! Er waren wensen voor het waarnemen maar zeker ook het vastleggen van bijzondere soorten, en situaties.

Gezocht werd naar het groot geaderd witje, groot maar ook zeldzaam. Dus er is wat geluk nodig om deze voor de lens te krijgen. Ook de bosparemoervlinder staat op de wensenlijst en het tweekleurig hooibeestje evenals de Ijsvogelvlinder en veel meer. Ook zijn een aantal nachtvlinders waargenomen die de moeite van het vastleggen meer dan waard bleken te zijn. Zoals bijvoorbeeld de dennenpijlstaart. Dit is een grote en zeer fors gebouwde vlinder en behoort tot de pijlstaart familie. Deze familie dankt zijn naam aan de rups die een pijlachtig aangroeijsel heeft aan de achterzijde van zijn lichaam.

Kleine ijsvogelvlinder

De ijsvogelvlinder is een Centraal-Europese soort en vliegt van zeeniveau tot 1500 meter. De kleine ijsvogelvlinder wordt in Nederland en België aangetroffen maar staat op de Nederlandse Rode lijst dagvlinders. Dit komt door de verdroging en het dichtgroeien van het bos wat het leefgebied van deze vlindersoort is. Hij leeft op open plaatsen in vochtige loofbossen en komt in Nederland vooral nog voor in Twente en de Achterhoek.

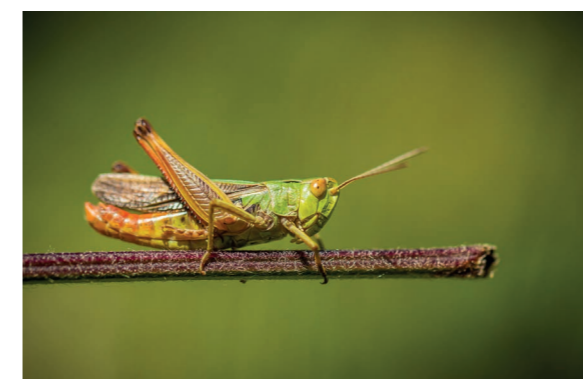

Foto Jordan Blaauw

Bosparelmoervlinder

Foto's Chris Groesser.

De bosparelmoervlinder komt voor in geheel Europa. Het is een gewone vlinder in Scandinavië en Duitsland. In Engeland is de soort sterk achteruitgegaan en wordt daar nu beschouwd als een van de zeldzaamste en meest bedreigde vlindersoorten. Ook in Nederland is de bosparelmoervlinder zeldzaam en sterk achteruitgegaan in populatie. De bosparelmoervlinder staat als bedreigd op de Nederlandse rode lijst. De bosparelmoervlinder legt in de zomer eieren in clusters van 60-100. Als waardplanten worden genoemd hengel (*Melampyrum pratense*), smalle weegbree (*Plantago lanceolata*) en gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*). In Nederland wordt - voor zover bekend - alleen de hengel als waardplant gebruikt. De eieren komen uit in juli en augustus. De rupsen overwinteren als halfvolgroeide rups en verpoppen in de lente. De vlinder vliegt van eind mei tot begin augustus.

Tweekleurig hooibeestje

Het tweekleurig hooibeestje is een verschijning die je niet in Nederland tegenkomt. Droge tot matig vochtige graslanden worden als leefgebied door de vlinder

gebruikt. De vliegtijd is van mei tot en met augustus. Foto's Jordan Blaauw.

Dambordje.

Het dambordje ontleent zijn naam aan de tekening van de vleugels die enigszins op een dambord lijken en bruin gekleurd zijn met grote en kleine witte vlekken. Deze soort komt voor in Centraal- en Oost-Europa.

In Nederland werd de soort van 1981 tot 1986 plaatselijk zeer schaars waargenomen en werd daarmee als dwaalgast beschouwd. In Vlaanderen is de verspreiding beperkt tot de Voerstreek en het zuidoosten van Limburg. In het zuiden van België is de soort vrij algemeen. De vlinder geeft de voorkeur aan droge graslanden als leefgebied; gezien de zeldzaamheid van dit natuurtype in Vlaanderen hoeft het niet te verwonderen dat ook de verspreiding van deze soort beperkt is. De vliegtijd die loopt van juni tot en met augustus. We hadden het geluk heel veel exemplaren te kunnen fotograferen. Over het algemeen waren ze zeer actief wat het lastig maakt om deze vlinder op een mooie manier vast te leggen. Maar het is gelukt en dat willen wij maar al te graag tonen. Een kleine verzameling van de mooiste exemplaren.

Foto's Anna Isabel Weterings

Groot geaderd witje

Een dagvlinder met een totale vleugellengte van 56 tot 66 mm. Hij valt daarom ook direct op als hij voorbij fladdert. Hij heeft ook bijna doorzichtige vleugels en laat daarmee zien hoe teer vlinders in het algemeen zijn. Deze vlinder vliegt van april tot en met juni op een hoogte tussen de 500 en 2000 meter. Met een aantal foto's van deze schoonheid is dit bulletin compleet en hopen wij, de natuurkijkers en vlinderaars, dat jullie er vooral veel kijkplezier aan beleven. Foto's Jordan Blaauw en Chris Groesser

© ChrisGroesser.Photography

© ChrisGroesser.Photography

Bedankt fotografen

2 weekeinden met gelijkgestemden opstap waarvan er velen fotos maken. Veel materiaal waaruit je dan een keuze mag maken. Ik beken dat dat lastig is en niet van een ieder is er een foto geplaatst. Na het maken van de keuzes en het schrijven van de teksten is dit het resultaat. 25 pagina's met mooie opnames. Wil je reageren op de inhoud? Stuur dan een email naar het adres zoals dit is vermeldt aan het begin van dit bulletin!

Chris

